

РЕЦЕНЗИЯ

от професор, дфн Христо Николов Кафтанджиев, Софийски университет,
научна специалност 05.04.11 – Общо и сравнително езиковедие
за дисертационния труд на Севим Асимова Танева за присъждане на
образователна и научна степен "доктор" в професионално направление 3.1 -
Социология, антропология и науки за културата (семиотика)

Рецензията ми според изискванията на НБУ трябва да даде отговор на следните няколко въпроси:

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Изследваният феномен е много важен и от икономическо, и от социално естество. Това определя и важноста на изследването от му от различни гледни точки – икономически, маркетингови, семиотични и т.н.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Докторантката е формулирала точно и прецизно целите и задачите на дисертацията.

Добре би било, ако в увода Севим дефинира ограниченията на дисертацията.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Севим е цитирала повечето от най-важните научни изследвания на български и на английски в областта на докторантурата. Това е доказателство, че тя познава този феномен и, че е прочела внимателно и е осмислила някои от най-важните научни изследвания в тази област.

От моя гледна точка е отлично и, че Севим е написала дисертацията на качествен английски език.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Докторантката е прочела и е цитирала коректно някои от най-важните научни изследвания по отношение на изследваните в дисертацията феномени.

Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Отлично е и, че докторантката е обосновала задълбочено ценността на семиотиката като основен метод за анализ на изследваните феномени.

Севим е написала дисертацията в следните глави:

- Семиотика на потреблението на тютюн
- Изследователски решения и аналитична интеграция
- Интегриран семиотичен анализ на марката Corset

В първата глава - Семиотика на потреблението на тютюн – Севим анализира следните четири феномена:

- Въведение в науката семиотика
- Културно-исторически контекст на потреблението на тютюн
- Бизнесът с тютюневи изделия днес: обхват и култура на пушене
- Семиотични анализи на потреблението на тютюн

В първата глава - Въведение в науката семиотика – дипломантката дефинира семиотиката и определя обхвата ѝ. В началото Севим анализира задълбочено теориите на Фердинанд дьо Сосюр и Чарлз Пърс. Причината е, че тези двама учени са основоположниците на съвременната семиотика.

След това докторантката изследва теориите на Ролан Барт, Греймас и Юрий Лотман.

Причината за анализа на тези трима семиотика са следните:

- Теориите за митовете, които са много важни за рекламата и останалите маркетингови комуникации, тъй като потребителите в голямата си част са мислят емоционално и съответно митологично, а не рационално.;
- Моделът на семиотичния квадрат, който според Греймас анализира как създаваме значенията.;
- Семиосферата - семиотичното пространство, където според Юрий Лотман осъществяваме комуникацията.

Следващата глава е посветена на културно-историческия контекст на потреблението на тютюн.

Тук докторантката изследва задълбочено следните феномени:

- значението на тютюна в американо-индианската култура;
- европеизирането на тютюна и разпространението му по света;
- потребление на тютюн преди цигарите - начини, ритуали и мода - пушенето на лула; емфието; дъвченето на тютюн;
- изобретяването на цигарите и развитието на цигарената индустрия - влиянието на военните конфликти; влиянието на маркетинга; пушенето на цигари и еманципацията на жените; медицинският дебат и движенията срещу тютюнопушенето и разработване на продукти и реклама в следвоенния период.

Третата глава е посветена на днешния тютюнев бизнес и на културата на пушене

В началото Севда изследва задълбочено световния пазар на тютюневи изделия и абстрахира следните три тенденции - засилването на регулациите и забраните в индустрията; разработването на нови тютюневи продукти; непрекъснатото повишаване на цените на цигарите.

По-нататък докторантката анализира важни аспекти от дейността на някои от водещите световни цигарени компании.

Важна част от тази глава е посветена на марките и на тяхната реклама, на продуктовата сегментация, на здравния аспект и регулациите на индустрията и

на разработването на продукти от следващо поколение като резултат от променящата се културна и пазарна среда.

Последната глава от дисертационния труд е интегриран семиотичен анализ на марката Corset, а именно:

- Въведение в изследователския проект
- Анализ на данни от измерване на продажбите в търговската мрежа на дребно
- Анализ на данни от потребителското изследване
- Анализ на рекламата на марката Corset
- Митология на марката Corset
- Комуникационен анализ на категорията Superslims

В началото докторантката е формулирала правилно целите и методологията на изследването. След това е анализира данните от ритейл одита на тази марка, както и анализ от потребителски изследвания. Важна част от анализа е по отношение на културата на марката.

След това Севим изследва тази марка от гледна точка на маркетинговите й комуникации. Отлично е, че докторантката изучава културните кодове в рекламата на Corset - кодовете на провокацията, мистерията, привличането, съблазняването, сексуалността.

Направена е и Типология на рекламните кодове на Corset.

Следващата част на главата е по отношение на митологията на марката corset.

Отлично впечатление прави и подглавата по отношение на семиотичния квадрат.

Приносите на дисертационния труд

Тук като рецензент трябва да направя кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Докторантката е избрала важен аспект от човешката цивилизация, анализирала е задълбочено някои от най-важните световни научни изследвания в тази

област и е използвала професионално семиотиката като основен метод на анализ по отношение на световен бранд цигари.

Дисертационният труд на госпожа Танева да показва, че тя притежава задълбочени теоретични знания в тази област и, че може да провежда самостоятелно научни изследвания.

Научният труд съдържа съответните теоретични обобщения и решения на научни и научно-приложни проблеми, които са оригинален принос в науката.

Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите

Петте приноса на дисертационния труд са дело на докторантката.

Първият принос според докторантката е по отношение на оптималния изследователски модел, който е в 5 стъпки.

Този модел действително дава възможност за научно изследване, което отговаря на критериите за надеждност и валидност.

Вторият принос е по отношение на семиосферата на потреблението на тютюн.

Както отбелязва Севим, това най-вероятно е първият опит да се приложи модела на семиосфера в тази област. С помощта на този модел докторантката е идентифицирала седем сфери на културата и потреблението на тютюн: Америко-индианска култура, Европейска култура, Култура на пушенето на лула, Култура на употребата на емфие, Култура на пушенето на цигари, Здравни последици и забрани и Култура на трансформация в употребата.

С помощта на Лотмановия модел Севим е структурирала и проследила еволюцията в културата на пушеното, както и е демонстрирала своеобразния диалог в момента между институциите и тютюневите компании - първите определят забраните и регулациите, а вторите развиват бизнеса в рамките на нормативната уредба.

Третият принос е по отношение на типологията на кодовете. Докторантката е допълнила типологията на доминиращите, остатъчните и нововъзникващите кодове с категорията на вечните/ неизменимите кодове. Тези кодове успяват да останат актуални и привлекателни във всеки един момент, което ги прави универсални. Например при пушенето удоволствието, увереността, изтънчеността, елегантността формират семантичното поле на вечните кодове.

Четвъртият принос е по отношение на нивата на създаване на значения. Според докторантката значенията се създават на трите нива: значение на марката, значение на продуктовата категория и общо пазарно значение. Без съмнение е, че някои от значенията се генерират по този начин и затова този постулат може да се приеме и като научен принос.

Петият принос е по отношение на начина, по който функционират разгледаните изследователски инструменти, свързани с цигарената индустрия.

По отношение на въздействията на дисертационния труд върху външната среда:

Докторантката е публикувала три научни статии, а именно:

Asimova, Sevim. Digital culture of the regulated industries. Focus: Tobacco sector, in „Digital Age in Semiotics & Communications“, Sofia: New Bulgarian University, 2018

Асимова, Севим. Митология на тютюна в америндианската култура, в

„Дискурсите на тютюна“, София, Нов български университет, 2017

Асимова, Севим. Употреба на тютюна преди появата на цигарите – форми, ритуали и модни течения, в „Дискурсите на тютюна“, София: Нов български университет, 2017

И по този показател докторантката определено отговаря на изискванията за качествен докторантски труд.

По отношение на мненията, препоръките и забележките

Дисертационният труд е развит много качествено и затова нямам критични забележки.

Без съмнение е, че Севим трябва да публикува този дисертационен труд и като университетски учебник.

Разбира се, при публикуването тя трябва да редактира труда, тъй като има съществена разлика между дисертация и университетски учебник.

Според мен е отлично, ако Севим доразвие дисертационния труд и като голям докторат.

Тогава тя би трябвало да включи и някои други неща в изследването си, а именно:

- Анализ на част от книгата „Тютюн“ на гениалния Димитър Димов;
- Анализ на архитектурата на тютюневите складове в Пловдив и в квартал Райково на Смолян;
- Анализ на музея на тютюна в град Кавала, Гърция;
- Анализ на книгата и на филма Thank You for Smoking. Това е американска сатирична черна комедия от 2005 г., написана и режисирана от Джейсън Райтман, с Арън Екхарт в главната роля, по едноименния сатиричен роман от 1994 г. на Кристофър Бъкли. Филмът проследява не особено почтените пиар действия на главния говорител на голяма тютюнева компания, Ник Нейлър, който лобира в полза на цигарите.

Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

Определено госпожа Севим Танева е написала качествен докторантски труд. Поради тази причина без никакво колебание ще гласувам положително на Севим да бъде присъдена научната и образователна титла „Доктор“.

Дата 11.09.2023

Подпис:.....